

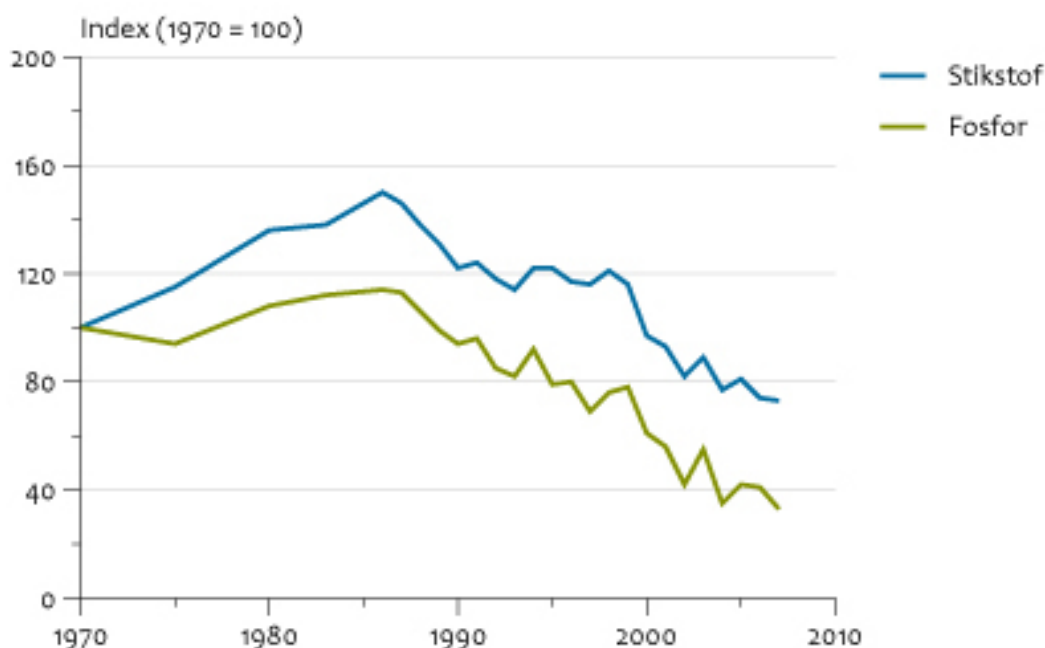
Nutriëntenoverschotten in de landbouw, 1970-2007

Indicator | 5 januari 2010

U bekijkt op dit moment een archiefversie van deze indicator. De actuele indicatorversie met recentere gegevens kunt u via deze [link](#) [1] bekijken.

Na de invoering van het Mineralen Aangiften Systeem (MINAS) in 1998 zijn de stikstof- en fosforoverschotten in de landbouw flink gedaald. De jaren 2003 en 2005 vormen een uitzondering op de dalende trend. Vooral door tegenvallende gewasopbrengsten zijn de overschotten in deze jaren hoger dan in het jaar ervoor.

Nutriëntenoverschotten in de landbouw

Bron: CBS.

CBS/dec09/0096
www.compendiumvoordeleefomgeving.nl

- [Download figuur](#) [2]
- [Download data \(xls\)](#) [3]

Hogere nutriëntenoverschotten door groeiende veestapel

Tussen 1970 en 1986 nemen de overschotten van de nutriënten stikstof en fosfor in de landbouw toe. Vooral het ontstaan en de groei van de niet-grondgebonden (intensieve) veehouderij dragen hieraan bij, met als gevolg een toegenomen import van krachtvoer.

De groei van het stikstofoverschot wordt in deze periode versterkt door hogere gehalten in het krachtvoer en een groter gebruik van stikstofkunstmest om zo in de groeiende behoefte aan ruwvoer te voorzien. De toename van het fosforoverschot wordt na 1975 gedeeltelijk afgezwakt door een daling van het fosforgehalte in het krachtvoer.

- [indicator=nl0012]

Overschotten sinds 1986 sterk gedaald

In 2007 is het stikstofoverschot met 52 procent en het fosforoverschot met 71 procent afgenomen ten opzichte van 1986. Diverse maatregelen hebben bijgedragen tot deze daling:

- De daling van de overschotten is op gang gekomen na de invoering van de Beschikking superheffing (1984). Hierdoor is het aantal runderen sterk afgenomen. Ook zijn de nutriëntengehalten in krachtvoer, vooral van fosfor, lager en is het gebruik van stikstofmeststoffen aanzienlijk verminderd na 1986.
- Tussen 1990 en 1998 daalt het fosforoverschot gestaag terwijl het stikstofoverschot nauwelijks afneemt. De stagnatie in de daling van het stikstofoverschot komt doordat het mestbeleid in eerste instantie vooral gericht is geweest op terugdringing van het fosfaatgebruik.
- Na de introductie van het Mineralen Aangifte Systeem (MINAS) in 1998 komt de daling van het stikstofoverschot weer op gang. In het kader van MINAS waren boeren verplicht een mineralenboekhouding voor zowel stikstof als fosfor bij te houden. Bij nutriëntenverliezen boven van te voren vastgestelde normen moest een heffing worden betaald. Vanaf 1999 neemt hierdoor zowel het stikstof- als het fosforoverschot flink af. De jaren 2003 en 2005 vormen een uitzondering op de dalende trend. In deze jaren zijn de overschotten hoger dan in het jaar ervoor door vooral tegenvallende gewasopbrengsten. Hierdoor zijn er met het gewas minder mineralen afgevoerd dan in een normaal weerjaar.

- [indicator=nl0104]

Overschotten 2007

Ten opzichte van 2006 is er in 2007 een daling van het stikstofoverschot van 2 procent en van het fosforoverschot van 20 procent.

In 2007 bedraagt het overschot voor stikstof 55 procent en voor fosfor 30 procent van de totale aanvoer van mineralen naar de landbouw. Dit komt overeen met een benuttingspercentage van 45 procent respectievelijk 70 procent: een flinke verbetering sinds de invoering van MINAS. In 1997 bedroeg het benuttingspercentage voor stikstof nog 30 procent en voor fosfor 45 procent.

Relevantie

De stikstof- en fosforoverschotten uit de landbouw accumuleren vooral in de bodem. Een deel spoelt uit naar het grondwater, terwijl ook een deel naar de lucht verdampst als stikstofverbindingen (o.a. ammoniak). In deze indicator heeft de term 'overschot' een bredere betekenis dan de term 'netto belasting' die in andere indicatoren in het Compendium voor de Leefomgeving wordt gebruikt. Behalve dat er van het overschot een groot deel terecht komt in het milieu, bevat het overschot onder andere ook de opslag van mest.

- [indicator=nl0195]
- [indicator=nl0196]
- [indicator=nl0101]

Beleid

Per 1 januari 2006 is MINAS vervangen door het Nieuwe Mestbeleid waarbij er aanvoernormen voor stikstof en fosfor gelden in plaats van de verliesnormen in het MINAS-systeem.

Referenties

- CBS (2006). [Balansen van mineralen en zware metalen](#) [4]. CBS, Den Haag / Heerlen.
- CBS (2009). [StatLine: Mineralen in de landbouw \(sectorbalans\)](#) [5]. CBS, Den Haag / Heerlen.

Relevante informatie

- Meer informatie over de nutriëntenoverschotten in de landbouw is te vinden in de databank [StatLine](#) [6] van het CBS.

Technische toelichting

Naam van het gegeven

Nutriëntenoverschotten in de landbouw

Omschrijving

Ontwikkeling van de overschotten van de nutriënten stikstof en fosfor in de landbouw, weergegeven als indexpercentage ten opzichte van 1970.

Verantwoordelijk instituut

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Berekeningswijze

De nutriëntenoverschotten zijn berekend op basis van de balans voor [indicator=nl0094], resp. [indicator=nl0095]. Voor beide nutriënten wordt het overschot bepaald door de aanvoer (via vooral mengvoer, ruwvoer, dierlijke producten en kunstmest) te verminderen met de afvoer (via de afzet van plantaardige en dierlijke producten en de uitvoer van mest). De afvoer met gewassen is behalve van de mate van bemesting en grondsoort ook afhankelijk van de weersomstandigheden. Jaarlijks kunnen de gewasopbrengsten door andere weersomstandigheden sterk van elkaar afwijken met als gevolg schommelingen in de overschotten. Voor de berekening van het mineralenoverschot worden gegevens gebruikt uit diverse CBS-statistieken (milieustatistieken: dierlijke mest, afvalwater, luchtemissies en afvalstoffen), statistieken over de oogstraming, buitenlandse handel en de Nationale Rekeningen. Ook is een deel van de basisgegevens afkomstig uit externe bronnen zoals Emissieregistratie, Planbureau voor de Leefomgeving, Hoofdproductschap Akkerbouw, Landbouw-Economisch Instituut, Productschap Diervoeder, Rijkswaterstaat-Waterdienst (voorheen RIZA), Blgg en SenterNovem. Tenslotte wordt informatie geput uit literatuuronderzoek en worden enkele bedrijven telefonisch en/of schriftelijk benaderd voor gegevensverstrekking.

Basistabel

[StatLine: Mineralen in de landbouw \(sectorbalans\)](#) [5] (CBS, 2009)

Geografisch verdeling

Nederland

Andere variabelen

Aanvoer stikstof en fosfor via mengvoer, ruwvoer, dierlijke producten, kunstmest en depositie uit de lucht. Afvoer stikstof en fosfor via plantaardige en dierlijke producten en via de uitvoer van mest. Uitsplitsing overschot naar bodem, respectievelijk lucht (voor stikstof). Hoeveelheid stikstof en fosfor in plantaardige, respectievelijk dierlijke producten die afgezet zijn naar de mengvoederindustrie.

Verschijningsfrequentie

Jaarlijks

Achtergrondliteratuur

[Balansen van mineralen en zware metalen](#) [4] (CBS, 2006) (korte onderzoeksbeschrijving)

Betrouwbaarheids codering

D (schatting op basis van een aantal metingen, expert judgement, een aantal relevante feiten of gepubliceerde bronnen terzake)

Referentie van deze webpagina

CBS, PBL, RIVM, WUR (2010). [Nutriëntenoverschotten in de landbouw, 1970-2007](#) [7] (indicator 0096, versie 10 , 5 januari 2010). www.clo.nl. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Den Haag; PBL Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag; RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven; en Wageningen University and Research, Wageningen.

Bron-URL: <https://www.clo.nl/indicatoren/nl009610>

Links

[1] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl0096> [2]

https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/0096_001g_clo_10_nl.jpg [3]

<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-0096-001g-clo-10-nl.xls> [4]

<http://www.cbs.nl/NR/exeres/2600FBAA-41BD-44EF-A709-9314153F0837> [5] <http://statline.cbs.nl/StatWeb/table.asp?STB=T&LA=nl&DM=SLNL&PA=37110&D1=a&D2=a&LYR=G1:0&HDR=G2> [6] <http://statline.cbs.nl/> [7] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl009610>